

1. Gert Brillenjood Gluurt

Juni 1943

‘Geef die bal eens, brillenjood!’ roept Klaas Jan naar Gert. Klaas Jan probeerde de bal in het doel te schieten, maar Jan schopte de bal op tijd weg. Hij rolt naar de kant van het plein, waar Gert met een groepje klasgenoten staat te kijken.

‘Ik heet Gert Brillenburg Wurth, als je het nog niet wist. En ik heb geen bril’, zegt Gert.

‘Ooo, nu zie ik het’, reageert Klaas Jan overdreven verbaasd. ‘Je hebt geen bril. Goed dat je het zegt. Maar je hebt wel een rare naam, Gertje Brillenjood Gluurt.’

Het is pauze op het Marnixgymnasium. De jongens uit de eerste klas zijn aan het doelen. Op de blinde muur van het schoolgebouw hebben ze met krijt een doel getekend. Jan is keeper. Hij is ook keeper in het jeugdelftal van Feyenoord. Verder zitten er niet veel klasgenoten op voetbal. Alle jongens proberen te scoren. Wie geen doelpunt scoort, is af.

Gert is bijna altijd na één schot af. Hij kan beter praten dan voetballen. Gelukkig was Arjan ook snel af en nu staan ze in de schaduw onder de bomen te kijken hoe de andere jongens het ervanaf brengen. Naast hen staat een groepje meiden uit hun klas.

‘Kom nou op met die bal’, roept Klaas Jan tegen Aletta Schilder, die de weggerolde bal heeft opgepakt.

‘En hoe vraag je dat beleefd aan een meisje, Klaas Jan?’ zegt ze terwijl ze de bal achter haar rug houdt.

Klaas Jan doet een uitval, maar Aletta geeft de bal snel door aan Lieske, die hem in het groepje meiden weer verder doorgeeft.

Gert vindt het wel leuk dat Aletta Klaas Jan op zijn nummer zet. Al moet ze wel oppassen. Klaas Jans vader is een fanatieke NSB'er. En Klaas Jan doet nooit iets fout volgens zijn vader. Het is al een paar keer gebeurd dat Klaas Jans vader een leerling uit de klas stond op te wachten om hem de les te lezen. Dat gebeurt altijd als iemand Klaas Jan de voet heeft dwars gezet.

‘Als jij nou eens even helpt, Gertje Brillenjood Gluurt. Je moet met jouw goeie ogen die bal prima kunnen zien.’

‘Je zoekt het zelf maar lekker uit, Klaas Jan.’

‘Nou, nou, wat onvriendelijk zeg. En dat voor een gristen.’ Klaas Jan spreekt het woord heel overdreven met een G uit. ‘Jij zou als domineeszootje toch het goede voorbeeld moeten geven.’

Gert balt zijn vuisten in zijn broekzak, maar zegt niets. Hopelijk is het getreiter snel over als hij zijn mond houdt. Maar helaas, Klaas Jan lijkt de verdwenen bal te zijn vergeten en gaat ineens vlak voor hem staan.

‘Waarom heet jij eigenlijk Brillenjood, Gertje?’ vraagt hij. ‘Je bent toch zeker geen Jodenvriendje?’ Hij kijkt Gert strak aan. ‘Want alle Joden moeten dood, en Jodenvriendjes ook!’

Gert schrikt van de haat in Klaas Jans ogen. ‘Nee, nee, natuurlijk niet. En ik heet geen Brillenjood’, zeg hij snel. ‘En ga nu maar netjes om die bal vragen.’

Klaas Jan heeft geen andere keuze en vraagt met een chagrijnig gezicht beleefd om de bal. Op dat moment gaat de bel die het einde van de pauze aankondigt.

Terwijl Gert met de anderen naar binnen loopt, ziet hij weer de

blik van Klaas Jan voor zich toen die het over Joden had. Hij kent bijna geen Joden. Vroeger woonde er een Joods gezin bij hen in de straat. Dat wist hij niet eens. Tot ze vorig jaar een Jodenster gingen dragen. Toen wist iedereen ineens dat ze Joods waren.

Zo wist hij toen ook opeens dat apotheker Wolf aan de overkant van het Breeplein een Jood was. 'Het zijn toch gewoon keurige mensen?' had zijn moeder verwonderd aan tafel gezegd. 'We kopen er al jaren alle medicijnen en nu zouden we dat opeens niet meer moeten doen omdat ze Joods zijn.'

'Daarom blijven we er zo lang mogelijk gewoon onze medicijnen halen. De Duitsers zijn degenen die ons verkeerde medicijnen geven. Of eigenlijk maar één: het medicijn van de haat', had zijn vader gezegd.

Dat soort dingen durft Gert nu nooit te zeggen als hij tegenover Klaas Jan staat.

'Hé, dat is mijn tas', zegt Jan.

'O, sorry. Ik lette even niet op', verontschuldigt Gert zich. Hij pakt zijn eigen tas en gaat het lokaal binnen. Werktuiglijk gaat hij zitten en pakt zijn Nederlandse boek.

Die apotheker Wolf was trouwens wel een keer bij hen geweest. Maar goed dat Klaas Jan dat niet weet. Hij stond een maand geleden aan het einde van de middag voor de deur. Toen Gert opendeed, zei de apotheker niet eens 'goedemiddag' of zo. Hij zei alleen: 'Kan ik je vader even spreken?' En voor Gert antwoord kon geven, stond hij al in de gang. Diezelfde avond gingen vader en moeder bij hem op de koffie.

Twee dagen later was de apotheek opeens dicht. Wolf was ondergedoken, zei Gerts moeder. 'In het water?' had zijn zusje Hetty

gevraagd. Die snapte dat allemaal nog niet. Gert hoopte maar dat zijn vader niets gevaarlijks deed.

Opeens merkt Gert dat iedereen naar hem kijkt. Wat is er aan de hand?

‘Fijn dat je er ook bent, Gert’, zegt meneer Van Duin een beetje spottend. ‘Ik vroeg net al even of je zin 1 van oefening 20 wilde doen’.

Met een rood hoofd slaat Gert zijn schrift open. Klaas Jan, die voor hem zit, fluistert nog gauw: ‘Zet je bril op, Gertje ...’